MEJDS. 2023; 13:172.

Published online 2024 Feb. **Original Article**

Developing a Structural Model of the Relationship Between Personality Traits and Emotional Regulation with the Mediating Role of Psychological Hardiness in Patients with Anxiety

Arian Sepehr F[1], *Moqtader L[2], Akbari Gavabri B[3]

Author Address
1. PhD Student, Department of Psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran;
2. Assistant Professor, Department of Psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran;
3. Professor, Department of Psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.
***Corresponding Author E-mail:** moghtader.iau.ac.ir

Received: 2023 August 28; **Accepted:** 2023 December 12

Abstract

Background & Objectives: Anxiety disorders are influential in many aspects of a person's life in such a way that most of the affected people become withdrawn and isolated. Although anxiety is not a psychological sign of pathology and every person may experience it in life, when its level and intensity exceed a certain limit, it leads to confusion in a person and can destroy his authority and performance. New conceptualizations have emphasized the importance of emotions, especially emotional regulation and personality traits such as extroversion and neuroticism, in the production and persistence of anxiety and generalized anxiety disorder. On the other hand, one of the characteristics of people that can affect the way and extent of dealing with sources of anxiety and emotional disturbances is psychological hardiness. So that people with higher psychological toughness have better resilience against anxiety. Therefore, considering that we are witnessing an increase in the prevalence of anxiety among different strata of society, and anxiety is associated with an increase in medical expenses and a decrease in individual, occupational, and social performance, the present study was conducted to develop a structural model of the relationship between personality traits and emotional regulation with the mediating role of psychological toughness in patients with anxiety.

Methods: The present study was a structural equation modeling correlation. The statistical population of the present study included all patients with anxiety referred to psychological counseling and services centers in Tehran City, Iran, in 2021–2022. Of them, 300 people were selected by random multi–stage cluster sampling according to the inclusion and exclusion criteria. The criteria for entering the sample group were as follows: receiving a diagnosis of anxiety disorder by the counseling and psychological services center, lacking any other coexisting disorder, being 20–45 years old, having consent to participate in the research, and having normal intelligence based on the file in the center. The exclusion criteria included lack of motivation of the participants and incomplete completion of the questionnaires. The data collection tools in the current research included the Personality Traits Scale (Costa and McCree, 1992), the Emotional Regulation Questionnaire (Gross and John, 2003), and the Psychological Hardiness Questionnaire (Kobasa, 1979). After the research implementation, the research data was analyzed using structural equation modeling and path analysis, and the test of mediating effects in the proposed model with the bootstrap method using SPSS26 and AMOS24 software was performed.

Results: The results of structural equation modeling supported the suitable fit of the proposed model (goodness of fit=0.983, comparative fit index= 0.991, root–mean–square error = 0.069, and root mean square residual= 0.033). The bootstrap method estimated the coefficient relations of direct, indirect, and total effects. The results showed that the personality traits of agreeableness through psychological hardiness had indirect effects on re–evaluation ($p< 0.001$, $\beta=0.2263$) and suppression ($p<0.001$, $\beta=–0.1910$) and responsibility trait on re–evaluation ($p<0.001$, $\beta=0.0893$) and suppression ($p<0.001$, $\beta=–0.0754$). In addition, the psychotic trait personality through psychological hardiness has a direct effect on re–evaluation ($p<0.001$, $\beta=–0.0813$).

Conclusion: The results showed that psychological toughness could mediate the relationship between personality traits and emotional regulation. Therefore, health therapists can pay attention to the findings of this study and the relationship between psychological hardiness and personality traits to enrich their diagnostic formulation in terms of emotional regulation of anxiety patients.

Keywords: Anxiety disorder, Psychological hardiness, Emotional regulation, Personality traits.

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-09-12]

Copyright © 2023, MEJDS. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

مجله مطالعات ناتوانی ۱۴۰۲؛ (۱۳):۱۷۲.

انتشار برخط بهمن ۱۴۰۲ مقاله پژوهشی اصیل

تدوین مدل ساختاری رابطهٔ ویژگی‌های شخصیت با نظم‌بخشی هیجانی با نقش میانجی سرسختی روان‌شناختی در بیماران اضطرابی

فاطمه آریان سپهر[۱]، *لیلا مقتدر[۲]، بهمن اکبری گوابری[۳]

توضیحات نویسندگان

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی عمومی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران؛

۲. استادیار گروه روان‌شناسی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران؛

۳. استاد گروه روان‌شناسی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

***رایانامهٔ نویسندهٔ مسئول:** moghtader.iau.ac.ir

تاریخ دریافت: ۶شهریور۱۴۰۲؛ **تاریخ پذیرش:** ۲۱آذر۱۴۰۲

چکیده

زمینه و هدف: اختلال‌های اضطرابی عاملی مؤثر بر بسیاری از جنبه‌های زندگی فرد است؛ به‌گونه‌ای که عمدهٔ افراد مبتلا گوشه‌گیر و منزوی می‌شوند؛ بدین‌ترتیب پژوهش حاضر باهدف تدوین مدل ساختاری رابطهٔ ویژگی‌های شخصیت با نظم‌بخشی هیجانی با نقش میانجی سرسختی روان‌شناختی در بیماران اضطرابی انجام شد.

روش‌بررسی: مطالعهٔ حاضر همبستگی از نوع مدل‌سازی معادلات ساختاری بود. جامعهٔ آماری را تمامی بیماران اضطرابی مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره و خدمات روان‌شناسی تهران در سال ۱۴۰۱ ـ ۱۴۰۰ تشکیل دادند. از بین آن‌ها با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای تصادفی سیصد نفر انتخاب شدند. ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات در پژوهش حاضر، مقیاس ویژگی‌های شخصیت (کاستا و مک‌کری، ۱۹۹۲) و پرسش‌نامهٔ نظم‌بخشی هیجانی (گراس و جان، ۲۰۰۳) و پرسش‌نامهٔ سرسختی روان‌شناختی (کوباسا، ۱۹۷۹) بود. پس از اجرای پژوهش، تحلیل داده‌ها با روش مدل‌سازی معادلات ساختاری و تحلیل مسیر و آزمون اثرهای واسطه‌ای در مدل پیشنهادی با روش بوت‌استراپ در نرم‌افزارهای SPSS نسخهٔ ۲۶ و AMOS نسخهٔ ۲۴ صورت گرفت.

یافته‌ها: نتایج حاصل از معادلات ساختاری نشان داد، مدل پیشنهادی از برازش خوبی برخوردار است (شاخص نکویی برازش=۰/۹۸۳، شاخص برازش مقایسه‌ای=۰/۹۹۱، خطای ریشهٔ مجذور میانگین تقریب=۰/۰۶۹، باقیماندهٔ مجذور میانگین=۰/۰۳۳). همچنین نتایج مشخص کرد، ویژگی شخصیت دلپذیربودن ازطریق سرسختی روان‌شناختی بر ارزیابی مجدد (β=۰/۲۲۶۳، $p<$۰/۰۰۱) و سرکوبی (β=۰/۱۹۱۰ـ، $p<$۰/۰۰۱) و ویژگی شخصیت مسئولیت‌پذیری به‌همین صورت بر ارزیابی مجدد (β=۰/۰۸۹۳، $p<$۰/۰۰۱) و سرکوبی (β=۰/۰۷۵۴ـ، $p<$۰/۰۰۱) اثر غیرمستقیم دارد؛ به‌علاوه ویژگی شخصیت روان‌نژندی ازطریق سرسختی روان‌شناختی بر ارزیابی مجدد (β=۰/۰۸۱۳ـ، $p<$۰/۰۰۱) دارای اثر غیرمستقیم است.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد، سرسختی روان‌شناختی توانسته است در رابطهٔ ویژگی‌های شخصیت و نظم‌بخشی هیجانی نقش میانجیگرانه داشته باشد؛ بنابراین براساس نتایج پژوهش حاضر، درمانگران حوزهٔ سلامت می‌توانند درجهت غنی‌سازی فرمول‌بندی تشخیصی خود در شرایط تنظیم هیجان بیماران اضطرابی، به یافته‌های این پژوهش و بحث سرسختی روان‌شناختی و ویژگی‌های شخصیتی توجه کنند.

کلیدواژه‌ها: اختلال اضطرابی، سرسختی روان‌شناختی، نظم‌بخشی هیجانی، ویژگی‌های شخصیت.

حق انتشار محفوظ است © ۱۴۰۲، مجله مطالعات ناتوانی. این یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت مجوز اختیار_غیرتجاری ۴/۰ بین‌المللی (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.fa) منتشر شده است که به شما اجازه می‌دهد که مواد منتشر شده در این مقاله را با شرط ارجاع مناسب به نسخهٔ اصلی، به‌طور غیرتجاری نسخه‌برداری و توزیع کنید.

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-09-12]

۱ مقدمه

اضطراب[1]، به‌نوعی نگرانی از وقایع منفی و آینده به‌شمار می‌رود که فعالیت کلامی‌فکری شدیدی را ایجاد می‌کند. بااینکه اضطراب نشانه‌ای روان‌شناختی[2] برای آسیب‌شناسی نیست و هر شخصی در زندگی ممکن است آن را تجربه کند، زمانی‌که میزان و شدت آن ازحد مشخصی فراتر برود، منجربه آشفتگی در شخص می‌شود و می‌تواند توان و عملکرد وی را تخریب کند (۱)؛ دراین‌راستا، از ملاک‌های بسیار مهم تشخیصی اختلال اضطراب فراگیر[3]، ماهیت افراطی یا غیرواقعی آن است (۲). افرادی که به‌حد زیادی اضطراب را تجربه می‌کنند ولی مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر تشخیص داده نمی‌شوند، به‌واقع بسیاری از علائم این اختلال را دارند؛ اما درمقایسه با افرادی که تشخیص اختلال اضطراب فراگیر دریافت کرده‌اند، میزان اضطراب خود را مهارشدنی‌تر، همراه با تخریب و آشفتگی کمتر می‌دانند و علائم فیزیولوژیکی و شناختی را به‌میزان کمتری گزارش می‌کنند (۳).

به‌طورکلی تاگذشته‌ای نه‌چندان دور، بیشتر مدل‌های شناختی‌رفتاری[4] دربارهٔ اضطراب، بر نقش طرح‌واره‌های شناختی[5]، شناخت‌ها (۴)، عدم تحمل ابهام و بلاتکلیفی[6] (۵) و فراشناخت (۶) تأکید کرده‌اند؛ حال‌آنکه مفهوم‌سازی‌های جدید، بر اهمیت عواطف و هیجان‌ها، به‌ویژه نظم‌بخشی هیجانی[7]، در تولید و تداوم اضطراب و اختلال اضطراب فراگیر تأکید دارد (۷). ازجمله مفاهیم بدیع و جدید در حوزهٔ درمان اختلال‌ها و آسیب‌شناسی روانی که به‌ویژه در دههٔ اخیر هدف اقبال و توجه پژوهشگران در این حوزه قرار گرفته، نظم‌بخشی هیجانی است؛ همچنین، تعریف‌های بسیاری از نظم‌بخشی هیجانی تاکنون ارائه شده است؛ برای مثال، طبق مدل فرایندی تنظیم هیجان (۸) سرکوبی[8] و ارزیابی مجدد[9] دو روش نظم‌بخشی هیجانی به‌شمار می‌روند که دو راهبرد مجزای تنظیم هیجانی مانند راهبرد متمرکز بر پاسخ و راهبرد متمرکز بر پیشایند را شامل می‌شوند و ازلحاظ هیجانی با پیامدهای متفاوتی همراه هستند. ارزیابی مجدد درواقع با بیان و تجربهٔ بیشتر هیجان مثبت ازسویی و بیان و تجربهٔ کمتر هیجان منفی ازسوی‌دیگر مرتبط است؛ درصورتی‌که سرکوبی، با بیان و تجربهٔ کمتر هیجان مثبت و تجربهٔ بیشتر هیجان منفی همراه می‌شود. شواهد پژوهشی بی‌شماری در حمایت از این فرض وجود داشت که افراد با اختلال اضطراب فراگیر در نظم‌بخشی هیجانی با دشواری مواجه هستند (۷،۹). درواقع، افراد اضطرابی درمقایسه با دیگران، نگرش منفی‌تر و فهم ضعیف‌تری دربارهٔ هیجانات در خویش دارند و اغلب برای کاهش یا کسب مهار بیش‌ازحد بر هیجان‌ها و عواطف خویش یا در پاسخ‌دهی درخور به تحریکات هیجانی، کوشش‌های ناکارآمدی انجام می‌دهند؛ لذا، استفادهٔ بیشتر این افراد از راهبردهایی ازجمله سرکوبی هیجانات، اضطراب و نگرانی شدید و طغیان‌های هیجانی برای نظم‌دهی هیجانات خود دور از انتظار نیست (۱۰). دراین‌راستا لطفی و همکاران دریافتند، بین دو مدل نظم‌بخشی هیجانی درون‌فردی و بین‌فردی، مدل نظم‌بخشی هیجانی درون‌فردی تأثیر معنادار و قوی‌تری در پیش‌بینی نشانگان اضطرابی دارد (۹).

علاوه‌بر ابعاد هیجانی اختلال‌های روانی، در پژوهش‌های اخیر مشخص شد، ویژگی‌های شخصیتی[10] مانند برون‌گرایی[11] و روان‌نژندی[12] که باعث سبک‌های مقابله‌ای کمتر مؤثر می‌شوند، با سطوح بالاتری از نقص‌های هیجانی و اجتماعی ارتباط دارند (۱۱). این امر ممکن است نشان‌دهندهٔ آن باشد که ویژگی‌های شخصیتی و نشانه‌های بیماری ازجمله اضطراب به‌واسطهٔ سازوکارهای روانی‌فیزیولوژیکی در سطح انتقال‌دهنده‌های عصبی باهم مرتبط هستند (۱۲). ویژگی‌های شخصیتی، مجموعه‌ای سازمان‌یافته و واحدی تشکیل‌شده از خصوصیات نسبتاً ثابت و پایدار در افراد تعریف می‌شود که روی‌هم‌رفته، یک شخص را از فرد یا افراد دیگر متمایز می‌سازد (۱۳). مطالعهٔ برنچوک نشان داد، ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجوری (ثبات هیجانی) و برون‌گرایی با نظم‌بخشی هیجانی رابطه دارند (۱۴). لطفی و امینی در پژوهش خود بر افراد دارای اختلالات هیجانی دریافتند، ویژگی‌های گشودگی به تجربه و وظیفه‌شناسی دارای توانایی پیش‌بینی تغییرات بدتنظیمی هیجانی هستند (۱۵).

به‌طورکلی، باتوجه به اهمیت نظم‌بخشی هیجان در سازگاری با شرایط پرفشار و نیز به‌دلیل تأثیرگذاری مستقیم این متغیر بر عملکرد افراد، شناسایی و مطالعهٔ عوامل واسطه‌ای و ایجادکنندهٔ مرتبط با نظم‌بخشی هیجان به‌علت اثرگذاری مستقیم آن در غلبه بر دشواری‌ها، از ضرورت مضاعفی برخوردار است؛ لذا از ویژگی‌های افراد که بر نحوه و میزان برخورد افراد با منابع اضطراب‌آور و آشفتگی‌های هیجانی مؤثر باشد، سرسختی روان‌شناختی[13] است؛ به‌طوری‌که افراد دارای سرسختی روان‌شناختی بیشتر، تاب‌آوری بهتری درمقابل اضطراب دارند (۱۶). این ویژگی روان‌شناختی که نخستین‌بار توسط کوباسا به‌کار رفت (۱۷)، شامل ترکیبی از باورها دربارهٔ خود و جهان است و سه مؤلفهٔ کنترل[14] (قابلیت مهار موقعیت‌های متنوع زندگی) و تعهد[15] (تمایل به درگیرشدن برخلاف دورشدن از انجام‌دادن کاری) و مبارزه‌جویی[16] (قابلیت درک تغییرات در زندگی به‌عنوان موضوعی طبیعی) را شامل می‌شود (۱۸). در پژوهش صادقی‌فرد و همکاران مشخص شد، افراد دارای سرسختی روان‌شناختی کمتر، اضطراب بیشتری را گزارش می‌کنند (۱۹).

درمجموع می‌توان بیان کرد، اختلال اضطرابی از اختلالات بسیار شایع در جامعه است. باتوجه به اینکه افزایش شیوع اضطراب در میان اقشار مختلف جامعه مشاهده می‌شود و اضطراب با افزایش هزینه‌های

1. Anxiety
2. Psychological
3. Generalized Anxiety Disorder
4. Cognitive-Behavioral Models
5. Cognitive Schemas
6. Intolerance of Ambiguity and Uncertainty
7. Emotional Regulation
8. Suppression
9. Reappraisal
10. Personality Traits
11. Extroversion
12. Neuroticism
13. Psychological hardiness
14. Control
15. Commitment
16. Challenge

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-09-12]

درمانی و کاهش عملکردهای فردی و شغلی و اجتماعی افراد همراه است (۲۰)، پژوهش درزمینهٔ بیماران اضطرابی اهمیت زیادی دارد. ازسویی بی‌شک به‌علت خلأ مطالعات علمی گسترده و دقیق دربارهٔ پیشایندهای اضطراب در افراد، در این زمینه نیاز به تحقیق و بررسی بیشتر است؛ بنابراین پژوهش حاضر باهدف تدوین مدل ساختاری رابطهٔ ویژگی‌های شخصیت با نظم‌بخشی هیجانی با نقش میانجی سرسختی روان‌شناختی در بیماران اضطرابی انجام شد.

۲ روش‌بررسی

پژوهش حاضر همبستگی از نوع مدل‌سازی معادلات ساختاری بود. جامعهٔ آماری تحقیق را تمامی بیماران اضطرابی مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره و خدمات روان‌شناسی تهران در سال ۱۴۰۱ـ۱۴۰۰ تشکیل دادند. باتوجه به نظر کلاین (۲۱) که حداقل حجم نمونه برای برازش مدل را ۲۲۰ نفر دانست، به‌منظور تعیین برازش معادلات ساختاری از معیار توصیه‌شده، ده پاسخ‌دهنده به‌ازای هر پارامتر آزاد لازم است. باتوجه به معادلات ساختاری پیشنهادشده در پژوهش حاضر (شکل ۱) و وجود سی پارامتر آزاد به سیصد نمونه احتیاج بود؛ لذا از بین جامعهٔ آماری با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای تصادفی سیصد نفر باتوجه به ملاک‌های ورود و خروج انتخاب شدند. ملاک‌های ورود گروه نمونه به پژوهش عبارت بود از: دریافت تشخیص اختلال اضطرابی توسط مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی؛ نداشتن اختلال همبود دیگر؛ محدودهٔ سنی ۲۰تا۴۵ سال؛ رضایت افراد نمونه برای شرکت در پژوهش؛ داشتن هوش بهنجار براساس پروندهٔ موجود در مرکز. ملاک‌های خروج شامل بی‌انگیزگی شرکت‌کنندگان و تکمیل ناقص پرسش‌نامه‌ها بود. به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها در پژوهش حاضر ابزارهای زیر به‌کار رفت.

ـ مقیاس ویژگی‌های شخصیت[1] (کاستا و مک‌کری، ۱۹۹۲): این مقیاس توسط کاستا و مک‌کری (۱۹۹۲) ساخته شد. شامل شصت گویه است که پنج عامل برای پنج پایهٔ شخصیت یعنی ثبات هیجانی، برون‌گرایی، سازگاری، گشودگی به تجربه و باوجدان‌بودن را معرفی می‌کند. شیوهٔ نمره‌گذاری گویه‌ها براساس لیکرت پنج‌گزینه‌ای به‌صورت کاملاً مخالفم=صفر، مخالفم=۱، نظری ندارم=۲، موافقم=۳ و کاملاً موافقم=۴ است. نمره‌گذاری برخی گویه‌ها به‌طور معکوس صورت می‌گیرد و پرسش‌نامه به‌شکل خودسنجی استفاده می‌شود. دامنهٔ نمرات هر عامل بین صفر تا ۵۰ است. نمرهٔ بیشتر نشان‌دهندهٔ داشتن بیشتر آن ویژگی است. همسانی درونی از ۰/۶۸تا۰/۸۶ و پایایی از راه بازآزمایی و با فاصلهٔ دوهفته‌ای از ۰/۸۶تا۰/۹۰ برای پنج شاخص گزارش شد؛ همچنین با استفاده از تحلیل عاملی به‌روش چرخش واریماکس، پنج عامل به‌تأیید رسید (۲۲). این مقیاس در ایران، توسط گروسی فرشی اعتباریابی شد و آلفای کرونباخ خرده‌مقیاس‌ها بین ۰/۷۳تا۰/۸۳ به‌دست آمد. به‌علاوه روایی محتوایی این مقیاس از نظر ده نفر از متخصصان با مقدار ۰/۷۵ تأیید شد (۲۳).

ـ پرسش‌نامهٔ نظم‌بخشی هیجانی[2] (گراس و جان، ۲۰۰۳): پرسش‌نامهٔ نظم‌بخشی هیجان توسط گراس و جان (۲۰۰۳) تهیه شد. این مقیاس از ده گویه تشکیل شده است که دو خرده‌مقیاس ارزیابی مجدد (گویه‌های ۱، ۳، ۵، ۷، ۹، ۱۰) و سرکوبی (گویه‌های ۲، ۴، ۶، ۸) دارد. پاسخ‌ها براساس مقیاس لیکرت هفت‌درجه‌ای، از کاملاً مخالف=۱ تا کاملاً موافق=۷ است. این پرسش‌نامه فاقد نمرهٔ کل است و حداقل نمره برای هر خرده‌مقیاس ۱ و حداکثر ۷ خواهد بود. ضریب آلفای کرونباخ توسط سازندگان برای ارزیابی مجدد ۰/۷۹ و برای سرکوبی ۰/۷۳ گزارش شد. پایایی بازآزمایی بعد از سه ماه و برای کل مقیاس ۰/۶۹ بود. ضریب همسانی درونی این مقیاس در کارمندان ایالتی و دانشجویان کاتولیک دانشگاه میلان برای ارزیابی مجدد در دامنه‌ای از ۰/۴۸تا۰/۶۸ و برای سرکوبی ۰/۴۲تا۰/۶۳ به‌دست آمد (۲۴). بشارت و بزازیان نسخهٔ فارسی پرسش‌نامهٔ راهبردهای تنظیم هیجان گراس و جان را در فرهنگ ایرانی هنجاریابی کردند و اعتبار مقیاس براساس روش همسانی درونی (با دامنهٔ آلفای کرونباخ ۰/۶۰تا۰/۸۱) و روایی مقیاس مذکور ازطریق تحلیل مؤلفهٔ تأییدی، مطلوب گزارش شد (۲۵).

ـ پرسش‌نامهٔ سرسختی روان‌شناختی[3] (کوباسا، ۱۹۷۹): پرسش‌نامهٔ سرسختی روان‌شناختی توسط کوباسا در سال ۱۹۷۹ از مقیاس بررسی دیدگاه‌های شخصی تهیه و تنظیم شد. این مقیاس، پرسش‌نامه‌ای ۴۵ گویه‌ای است که سه خرده‌آزمون تعهد و کنترل و مبارزه‌طلبی را در بر می‌گیرد. این پرسش‌نامه براساس طیف لیکرت شکل گرفته است و دامنه‌ای از صفر تا ۳ دارد. درمجموع یک نمرهٔ کلی برای سرسختی و سه نمره برای مؤلفه‌های آن به‌دست می‌آید. هرچه آزمودنی نمرهٔ بیشتری کسب کند، سرسختی او بیشتر خواهد بود. کوباسا پایایی مؤلفه‌های تعهد و کنترل و مبارزه‌طلبی را با روش آلفای کرونباخ به‌ترتیب ۰/۷۰ و ۰/۷۶ و ۰/۸۱ و پایایی کل سرسختی را با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به‌دست آورد؛ همچنین روایی مقیاس را با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، تأیید کرد (۱۷). الهام‌پور و گنجی پایایی مؤلفه‌های تعهد و کنترل و مبارزه‌طلبی را با روش آلفای کرونباخ به‌ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۷۱ و ۰/۶۹ و پایایی کل سرسختی را با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ گزارش کردند. به‌علاوه روایی صوری و محتوایی آن برابر با ۰/۸۲ و ۰/۷۷ بود (۲۶).

در پژوهش حاضر ارتباط میان متغیرها با استفاده از مدل مفهومی ارائه‌شده در شکل ۱ بررسی شد.

روش اجرای پژوهش به این شکل بود که پس از دریافت مجوزهای لازم و هماهنگی با بهزیستی شهر تهران، لیست تمامی مراکز مشاوره و کلینیک‌های روان‌شناسی گرفته شد. از لیست دریافت‌شده، انتخاب مراکز پایا، وارش، مسیر سبز و بینش بنیان آرامش، به‌طور تصادفی خوشه‌ای از نواحی مختلف تهران صورت گرفت. از این چهار مرکز، سیصد نفر از مُراجعان به کلینیک‌ها در شش‌ماههٔ اول سال و دارای ملاک‌های ورود به پژوهش، به‌طور تصادفی انتخاب شدند و به ابزارهای پژوهش پاسخ دادند. پرسش‌نامه‌هایی با برخی گویه‌های بدون‌پاسخ، حذف شدند. به‌منظور فراهم‌آوردن جوی مناسب برای اجرای مطلوب پژوهش و افزایش میزان اعتبار درونی آن تدابیر زیر

[1]. Personality Traits Questionnaire
[2]. Emotion Regulation scale
[3]. Psychological Hardiness Inventory

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-09-12]

به‌کار رفت: توزیع و جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها به‌منظور دقت زیاد و جلوگیری از کاستی‌های عمدی یا سهوی توسط خود پژوهشگر انجام پذیرفت؛ پرسش‌نامه‌ها به‌شکل فردی یا گروهی به شرکت‌کنندگان تحویل داده شد؛ نحوهٔ پاسخ‌دادن به پرسش‌نامه‌ها بیان شد؛ در جریان تکمیل پرسش‌نامه‌ها پژوهشگر با پاسخ‌های خود به سؤال‌های شرکت‌کنندگان، آن‌ها را راهنمایی کرد و با صبر و حوصله به رفع ابهام پرداخت. با ورود به مرکز مشاوره و قبل از اجرا، توضیحات کلی دربارهٔ هدف پژوهش داده شد. همچنین به شرکت‌کنندگان اطمینان کافی داده شد که پاسخ‌های آن‌ها محرمانه خواهد ماند. پس از اجرای پژوهش، تحلیل داده‌ها با شاخص‌های توصیفی (میانگین و انحراف معیار)، روش همبستگی پیرسون، روش مدل‌سازی معادلات ساختاری، تحلیل مسیر و آزمون اثرهای واسطه‌ای در مدل پیشنهادی با روش بوت‌استراپ در نرم‌افزارهای SPSS نسخهٔ ۲۶ و AMOS نسخهٔ ۲۴ انجام گرفت. میزان پذیرفتنی شاخص‌ها در برازش مدل به‌صورت PNFI، PCFI(>۰/۵)، CFI، GFI، IFI (>۰/۹)، SRMR(<۰/۰۸)، RMSEA (<۰/۱ پذیرفتنی، <۰/۰۸ خوب)، در نظر گرفته شد (۲۷).

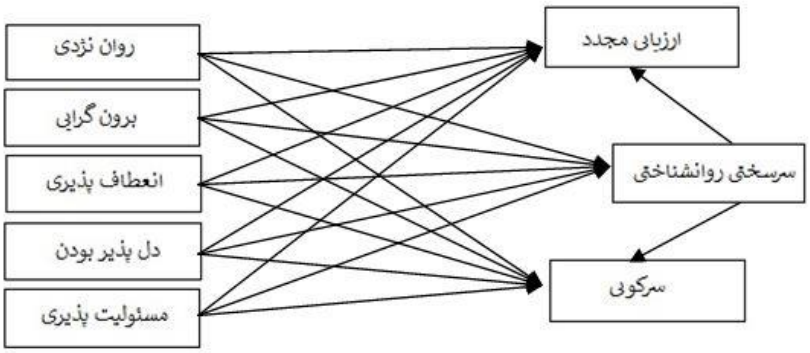

شکل ۱. مدل پیشنهادی رابطهٔ ویژگی‌های شخصیت با نظم‌بخشی هیجانی با نقش میانجی سرسختی روان‌شناختی در بیماران اضطرابی

۳ یافته‌ها

براساس توصیف جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان، میانگین سنی ۴/۳۴±۳۱/۶۰ سال بود و در طیف سنی ۲۳تا۴۲ سال قرار داشتند. همچنین ۶۲/۶۷درصد از شرکت‌کنندگان (۱۸۸نفر) زن و ۳۷/۳۳درصد (۱۱۲ نفر) مرد و از این تعداد ۶۹/۳۳درصد (۲۰۸ نفر) متأهل و ۲۶درصد (۷۸ نفر) مجرد و ۴/۶۷درصد (۱۴ نفر) مطلقه بودند. وضعیت شغلی ۴۲/۶۷درصد (۱۲۸ نفر) از شرکت‌کنندگان آزاد و ۲۶درصد (۷۸ نفر) کارمند و ۳۱/۳۳درصد (۹۴ نفر) خانه‌دار بود. بیشترین شرکت‌کنندگان ۲۳/۳۳درصد (۷۰ نفر) مدرک تحصیلی کارشناسی‌ارشد و تعداد کمتری ۳درصد (۹ نفر) دیپلم و کاردانی داشتند. در این پژوهش ضریب مردیا ۴/۰۱۲ و نسبت بحرانی ۱/۱۱۳ به‌دست آمد که کمتر از عدد ۵ بود. هم‌خطی چندگانه‌ای بین متغیرهای پژوهش مشاهده نشد. در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی آورده شده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی (میانگین و انحراف معیار) متغیرهای پژوهش در بیماران اضطرابی مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره و کلینیک‌های روان‌شناسی (n=۳۰۰)

متغیر	میانگین	انحراف معیار	بیشینه ـ کمینه	کجی	کشیدگی
ویژگی شخصیت ـ روان‌نژندی	۲۷/۱۵	۱۰/۹۹	۷-۴۵	ـ۰/۰۸	ـ۱/۱۱
ویژگی شخصیت ـ برون‌گرایی	۲۳/۳۱	۱۳/۴۳	۷-۴۸	۰/۲۳	ـ۱/۳۱
ویژگی شخصیت ـ انعطاف‌پذیری	۲۲/۱۵	۱۲/۴۶	۵-۳۹	ـ۰/۰۱	ـ۱/۵۲
ویژگی شخصیت ـ دلپذیربودن	۲۶/۲۱	۱۲/۷۶	۷-۴۷	ـ۰/۱۷	ـ۱/۱۷
ویژگی شخصیت ـ مسئولیت‌پذیری	۱۸/۰۵	۱۱/۵۴	۲-۴۰	۰/۵۴	ـ۰/۸۶
سرسختی روان‌شناختی	۵۸/۶۸	۳۲/۲۷	۸-۱۱۲	۰/۱۶	ـ۱/۰۵
نظم‌بخشی هیجانی ـ ارزیابی مجدد	۲۴/۲۶	۱۰/۶۵	۱۰-۳۹	۰/۱۵	ـ۱/۴۶
نظم‌بخشی هیجانی ـ سرکوبی	۱۶/۵۲	۶/۷۸	۵-۲۷	ـ۰/۲۲	ـ۱/۱۹

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-09-12]

جدول ۱ اطلاعات مربوط به همبستگی پیرسون بین ویژگی‌های شخصیت و سرسختی روان‌شناختی و نظم‌بخشی هیجانی در بیماران اضطرابی مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره و کلینیک‌های روان‌شناسی را نشان می‌دهد. در جدول ۲ نتایج ماتریس همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

جدول ۲. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پیش‌بین و واسطه‌ای و وابستهٔ مدل نهایی

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. روان‌نژندی	۱							
۲. برون‌گرایی	۰/۰۲	۱						
۳. انعطاف‌پذیری	-۰/۱۳*	-۰/۳۵*	۱					
۴. دلپذیربودن	-۰/۵۸*	-۰/۳۶*	۰/۵۴*	۱				
۵. مسئولیت‌پذیری	-۰/۳۳*	-۰/۳۰*	۰/۴۳*	۰/۵۰*	۱			
۶.سرسختی روان‌شناختی	-۰/۴۲*	-۰/۱۶*	۰/۱۸*	۰/۲۰*	۰/۳۸*	۱		
۷. ارزیابی مجدد	-۰/۳۴*	-۰/۵۰*	۰/۰۷	۰/۴۰*	۰/۳۵*	۰/۶۵*	۱	
۸. سرکوبی	۰/۲۰**	۰/۵۴**	-۰/۲۴**	-۰/۳۳**	-۰/۵۹**	-۰/۵۵**	-۰/۵۷**	۱

*p<۰/۰۵

باتوجه به نتایج ماتریس همبستگی در جدول ۲، بین ویژگی‌های شخصیت روان‌نژندی و برون‌گرایی با سرسختی روان‌شناختی و ارزیابی مجدد رابطهٔ منفی و معنادار و با سرکوبی در بیماران اضطرابی رابطهٔ مثبت و معناداری وجود داشت (p<۰/۰۵). بین ویژگی‌های شخصیت انعطاف‌پذیری و دلپذیربودن و مسئولیت‌پذیری با سرکوبی در بیماران اضطرابی رابطهٔ منفی و معنادار و با سرسختی روان‌شناختی و ارزیابی مجدد رابطهٔ مثبت و معنادار مشاهده شد (p<۰/۰۵). بین سرسختی روان‌شناختی با سرکوبی در بیماران اضطرابی رابطهٔ منفی و معنادار و با ارزیابی مجدد رابطهٔ مثبت و معنادار وجود داشت (p<۰/۰۵). نتایج حاصل از مدل‌سازی معادلات ساختاری در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. شاخص‌های برازندگی الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر

شاخص‌های برازندگی	X^2	df	مقدار p	CMIN/DF	RMSEA ($CI_{90\%}$)	PNFI	CFI	PCFI	IFI	GFI	SRMR
الگوی پیشنهادی	۲/۴۴۳	۱	۰/۱۱۸	۲/۴۴۳	-۰/۰۹) ۰/۰۶۹(۰/۰۳	۰/۵۰۸	۰/۹۹۱	۰/۵۰۸	۰/۹۹۲	۰/۹۰۸	۰/۰۳۳

جدول ۴. ضرایب استاندارد مسیرهای الگوی پیشنهادی

مسیر	ضرایب استاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	مقدار احتمال (p)
روان‌نژندی ← سرسختی روان‌شناختی	-۰/۱۸۴	۰/۵۱۳	-۱/۰۵۳	۰/۲۹۲
روان‌نژندی ← ارزیابی مجدد	-۰/۳۵۱	۰/۰۹۷	-۵/۶۹۳	<۰/۰۰۱
روان‌نژندی ← سرکوبی	۰/۱۲۱	۰/۱۳۱	۱/۴۱۳	۰/۱۹۸
برون‌گرایی ← سرسختی روان‌شناختی	۰/۰۵۱	۰/۲۵۰	۰/۴۹۳	۰/۶۲۲
برون‌گرایی ← ارزیابی مجدد	-۰/۳۳۰	۰/۱۳۶	-۴/۲۷۵	<۰/۰۰۱
برون‌گرایی ← سرکوبی	۰/۲۲۱	۰/۰۸۵	۲/۶۱۸	۰/۰۰۷
انعطاف‌پذیری ← سرسختی روان‌شناختی	۰/۱۳۰	۰/۲۳۳	۱/۴۴۵	۰/۱۴۹
انعطاف‌پذیری ← ارزیابی مجدد	۰/۱۶۹	۰/۰۴۴	۳/۲۶۷	۰/۰۰۱
انعطاف‌پذیری ← سرکوبی	۰/۰۱۱	۰/۰۱۴	۰/۴۰۷	۰/۶۸۴
دلپذیربودن ← سرسختی روان‌شناختی	۰/۵۱۲	۰/۴۲۹	۴/۴۱۸	<۰/۰۰۱
دلپذیربودن ← ارزیابی مجدد	۰/۲۲۷	۰/۰۸۲	۲/۳۰۴	۰/۰۲۱
دلپذیربودن ← سرکوبی	-۰/۳۷۲	۰/۰۲۶	-۷/۵۶۴	<۰/۰۰۱
مسئولیت‌پذیری ← سرسختی روان‌شناختی	۰/۲۰۲	۰/۰۷۸	۲/۲۱۲	۰/۰۲۷
مسئولیت‌پذیری ← ارزیابی مجدد	۰/۲۲۸	۰/۱۳۸	۳/۴۳۲	<۰/۰۰۱
مسئولیت‌پذیری ← سرکوبی	-۰/۳۴۷	۰/۴۱۱	-۵/۶۱۹	<۰/۰۰۱
سرسختی روان‌شناختی ← ارزیابی مجدد	۰/۴۴۲	۰/۲۱۲	۶/۵۲۷	<۰/۰۰۱
سرسختی روان‌شناختی ← سرکوبی	-۰/۳۷۳	۰/۱۱۶	-۵/۱۱۹	<۰/۰۰۱

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-09-12]

همان‌طورکه نتایج مندرج در جدول ۳ نشان می‌دهد، شاخص‌های برازش حاکی‌از برازش خوب مدل پیشنهادی با داده‌ها است؛ بنابراین مدل پیشنهادی از برازش مطلوبی برخوردار است. برآورد و نتایج در جدول‌های ۴ و ۵ آورده شده است.

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد، ویژگی‌های شخصیت روان‌نژندی و برون‌گرایی بر ارزیابی مجدد اثر منفی و معنادار و ویژگی‌های شخصیت انعطاف‌پذیری و دلپذیربودن و مسئولیت‌پذیری بر ارزیابی مجدد اثر مثبت و معنادار دارد؛ همچنین ویژگی شخصیت برون‌گرایی بر سرکوبی دارای اثر مثبت و معنادار و ویژگی‌های شخصیت دلپذیربودن و مسئولیت‌پذیری بر سرکوبی دارای اثر منفی و معنادار است؛ به‌علاوه سرسختی روان‌شناختی بر ارزیابی مجدد اثر مثبت و معنادار و بر سرکوبی اثر منفی و معنادار دارد. در ادامه نتایج حاصل از روابط واسطه‌ای با استفاده از آزمون بوت‌استراپ به‌منظور آزمودن مسیر واسطه‌ای در جدول ۵ آورده شده است.

جدول ۵. نتایج بوت‌استراپ برای مسیر غیرمستقیم الگوی پیشنهادی

مسیر	شاخص						مقدار
	داده	بوت	سوگیری	خطا	حد پایین	حد بالا	احتمال
روان‌نژندی به ارزیابی مجدد ازطریق سرسختی روان‌شناختی	ـ۰/۰۸۱۳	ـ۰/۰۸۱۰	۰/۰۰۰۳	۰/۰۲۷۵	ـ۰/۱۶۹۱	ـ۰/۰۲۶۱	۰/۰۱۰
روان‌نژندی به سرکوبی ازطریق سرسختی روان‌شناختی	۰/۰۶۸۷	۰/۰۶۸۰	ـ۰/۰۰۰۷	۰/۰۲۶۵	ـ۰/۰۰۴۳	۰/۱۱۳۲	۰/۰۷۵
برون‌گرایی به ارزیابی مجدد ازطریق سرسختی روان‌شناختی	۰/۰۲۲۶	۰/۰۲۱۲	ـ۰/۰۰۱۴	۰/۰۰۹۵	ـ۰/۰۱۶۲	۰/۰۴۴۹	۰/۶۳۰
برون‌گرایی به سرکوبی ازطریق سرسختی روان‌شناختی	ـ۰/۰۱۹۱	ـ۰/۰۱۸۰	۰/۰۰۱۱	۰/۰۰۷۳	ـ۰/۰۳۲۲	۰/۰۱۰۹	۰/۸۱۲
انعطاف‌پذیری به ارزیابی مجدد ازطریق سرسختی روان‌شناختی	۰/۰۵۷۵	۰/۰۵۶۲	ـ۰/۰۰۱۳	۰/۰۱۳۲	ـ۰/۰۰۳۸	۰/۰۹۶۴	۰/۰۹۸
انعطاف‌پذیری به سرکوبی ازطریق سرسختی روان‌شناختی	ـ۰/۰۴۸۵	ـ۰/۰۴۷۲	۰/۰۰۱۳	۰/۰۱۱۲	ـ۰/۰۷۳۲	ـ۰/۰۱۹۶	۰/۱۳۵
دلپذیربودن به ارزیابی مجدد ازطریق سرسختی روان‌شناختی	۰/۲۲۶۳	۰/۲۲۶۲	ـ۰/۰۰۰۱	۰/۰۴۶۵	۰/۱۶۳۸	۰/۲۹۹۶	<۰/۰۰۱
دلپذیربودن به سرکوبی ازطریق سرسختی روان‌شناختی	ـ۰/۱۹۱۰	ـ۰/۱۹۰۵	۰/۰۰۰۵	۰/۰۳۱۱	ـ۰/۲۶۷۵	ـ۰/۱۴۶۱	<۰/۰۰۱
مسئولیت‌پذیری به ارزیابی مجدد ازطریق سرسختی روان‌شناختی	۰/۰۸۹۳	۰/۰۸۹۵	۰/۰۰۰۲	۰/۰۲۲۳	۰/۰۴۸۷	۰/۱۳۳۹	۰/۰۰۹
مسئولیت‌پذیری به سرکوبی ازطریق سرسختی روان‌شناختی	ـ۰/۰۷۵۴	ـ۰/۰۷۵۹	ـ۰/۰۰۰۵	۰/۰۱۲۸	ـ۰/۱۴۹۶	ـ۰/۰۳۵۲	۰/۰۴۲

همان‌طورکه در جدول۵ مشاهده می‌شود، ویژگی شخصیت روان‌نژندی ازطریق سرسختی روان‌شناختی بر ارزیابی مجدد اثر غیرمستقیم دارد و میزان اثر غیرمستقیم آن برابر (β=ـ۰/۰۸۱۳، p<۰/۰۰۱) است. نتایج نشان داد، سرسختی روان‌شناختی در رابطهٔ بین ویژگی شخصیت دلپذیربودن با ارزیابی مجدد و سرکوبی در بیماران اضطرابی اثر غیرمستقیم دارد و میزان اثر غیرمستقیم آن به‌ترتیب برابر (β=۰/۲۲۶۳، p<۰/۰۰۱) و (β=ـ۰/۱۹۱۰، p<۰/۰۰۱) است؛ همچنین سرسختی روان‌شناختی در رابطهٔ بین ویژگی شخصیت مسئولیت‌پذیری با ارزیابی مجدد برابر (β=۰/۰۸۹۳، p=۰/۰۰۰۹) و با سرکوبی برابر (β=ـ۰/۰۷۵۴، p=۰/۰۴۲) در بیماران اضطرابی اثر غیرمستقیم دارد. مدل برازش‌شدهٔ پژوهش در شکل ۲ ارائه شده است.

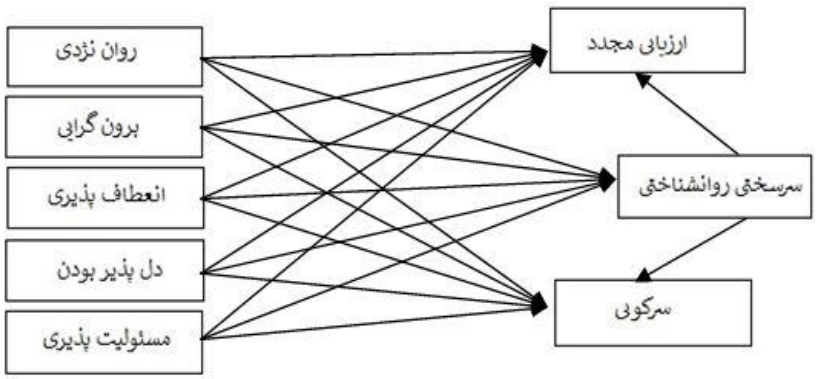

شکل ۲. مدل برازش‌شدهٔ رابطهٔ ویژگی‌های شخصیت با نظم‌بخشی هیجانی با نقش میانجی سرسختی روان‌شناختی در بیماران اضطرابی

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-09-12]

۴ بحث

این پژوهش باهدف تدوین مدل ساختاری رابطهٔ ویژگی‌های شخصیت با نظم‌بخشی هیجانی با نقش میانجی سرسختی روان‌شناختی در بیماران اضطرابی انجام شد. یافته‌ها نشان داد، ویژگی‌های شخصیت دلپذیربودن و مسئولیت‌پذیری ازطریق سرسختی روان‌شناختی بر ارزیابی مجدد و سرکوبی اثر غیرمستقیم دارد. این یافته به‌صورت ضمنی با پژوهش‌های یانگ و همکاران (۱۲) و برنچوک (۱۴) و لطفی و امینی (۱۵) همسوست؛ زیرا پژوهش‌های مذکور بر ارتباط ویژگی‌های شخصیتی و نظم‌بخشی هیجانی تأکید داشتند. ازسویی این یافته با پژوهش‌های عبدی و همکاران (۱۶) و صادقی‌فرد و همکاران (۱۹) همراه با تأکید بر ارتباط میان سرسختی روان‌شناختی و نظم‌بخشی هیجانی، همسوست؛ بااین‌حال پژوهش‌های مذکور به‌لحاظ توان و سطح معناداری با یکدیگر متفاوت بودند.

برای تبیین این یافته می‌توان عقیدهٔ فایومبو را در نظر گرفت. وی استدلال کرد، ویژگی‌هایی چون مردم‌آمیزی[1]، قاطعیت، کنجکاوی ذهنی، تنوع‌طلبی، قضاوت مستقلانه، نوع‌دوستی، تمایل زیاد برای کمک به دیگران و همدردی با آن‌ها و انتقادپذیربودن که از ویژگی‌های دل‌پذیربودن است، موجب می‌شود فرد در شرایط استرس‌زا، آرامش درونی خود را حفظ کند. این آرامش از ویژگی‌های اصلی سرسختی روان‌شناختی است که سبب استفادهٔ بیشتر از راهکارهای نظم‌بخشی هیجانی مؤثرتر مانند ارزیابی مجدد می‌شود؛ ازطرفی سطوح بالای سرسختی به فرد کمک می‌کند، عواطف مثبت را برای ارتقای عزت‌نفس خود به‌کار برد و استفاده از راهکارهای منفی نظم‌بخشی هیجان مانند سرکوبی را کاهش دهد (۲۰).

برای تبیین معناداری رابطهٔ ویژگی شخصیت مسئولیت‌پذیری با نظم‌بخشی هیجانی با نقش میانجی سرسختی روان‌شناختی می‌توان بیان کرد، افراد مسئولیت‌پذیر پیش از انجام‌دادن عملی به آن خوب فکر می‌کنند، در ارضای نیازهایشان تعلل می‌ورزند، قوانین را رعایت می‌کنند، کارها را با نظم و برنامه و حفظ اولویت انجام می‌دهند، از خودنظم‌دهی خوبی برخوردارند و توانایی‌های خود را به‌درستی می‌شناسند (۱۱). این خصوصیات بارز، افراد مسئولیت‌پذیر را در رویارویی با مشکلات به‌سمت اتخاذ سبک مسئله‌مدار هدایت می‌کند و موفقیت در حل بحران باعث به‌وجودآمدن احساس سرسختی روان‌شناختی در آنان می‌شود. درواقع، رویکرد مسئله‌مدار در پاسخ به مشکلات، زمینهٔ تقویت سرسختی را در افراد ایجاد می‌کند (۱۲) و آن نیز به‌نوبهٔ خود بهره‌گیری بیشتر از راهبردهای مثبت و کاهش راهبردهای منفی نظم‌بخشی هیجانی را به‌دنبال دارد؛ بدین‌ترتیب واسطه‌گری سرسختی روان‌شناختی در رابطهٔ ویژگی شخصیتی مسئولیت‌پذیری و نظم‌بخشی هیجانی تأیید شد.

همچنین یافته‌های پژوهش حاضر مشخص کرد، ویژگی شخصیت روان‌نژندی ازطریق سرسختی روان‌شناختی بر ارزیابی مجدد اثر غیرمستقیم دارد؛ اما بر سرکوبی تأثیری نمی‌گذارد. در تبیین آن می‌توان گفت، روان‌رنجورخویی با عاطفهٔ منفی همراه است و افراد با این خصیصه، درقبال تنش آسیب‌پذیر هستند؛ بنابراین نمی‌توانند در برخورد با مسائل استرس‌آمیز سرسختی چندانی نشان دهند (۱)؛ ازطرفی کاهش سرسختی به این دلیل که حس کنترل و به‌کارگیری راه‌های کاهش استرس کم شده است، نظم‌بخشی هیجان و ارزیابی مجدد موقعیت را کاهش می‌دهد که در پژوهش حاضر نیز این اثر غیرمستقیم، تأیید شد. ازسویی پژوهش‌ها نشان داد، روان‌نژندی با برانگیختگی عصبی و پرکاری سیستم اعصاب سمپاتیک هم‌راستا است (۲)؛ لذا این افراد در نادیده‌گرفتن و سرکوب موقعیت‌های هیجانی دچار اختلال هستند؛ بنابراین باتوجه به اینکه در پژوهش حاضر جامعهٔ آماری بیماران اضطرابی بودند و افراد روان‌نژند دنیا را به‌صورت تهدیدزا یا پریشان‌کننده استنباط می‌کنند، ممکن است اختلال اضطراب بر سازهٔ سرسختی روان‌شناختی بیماران اضطرابی دارای تایپ شخصیتی روان‌نژند در این دوره تأثیر گذاشته باشد؛ به‌همین دلیل سرسختی روان‌شناختی نتوانست در رابطهٔ ویژگی شخصیتی روان‌نژندی و سرکوبی میانجیگری کند.

نتایج حاصل از تجزیه‌وتحلیل داده‌ها نشان داد، سرسختی روان‌شناختی در رابطهٔ بین ویژگی‌های شخصیت برون‌گرایی و انعطاف‌پذیری با نظم‌بخشی هیجانی در بیماران اضطرابی نقش میانجیگری ندارد. این یافته با پژوهش‌های یانگ و همکاران (۱۲)، برنچوک (۱۴)، لطفی و امینی (۱۵)، عبدی و همکاران (۱۶) و صادقی‌فرد و همکاران (۱۹) ناهمسوست؛ به این علت که ارتباط میان متغیرهای مذکور در این پژوهش‌ها تأیید شد. برای تبیین ارتباط غیرمعنادار مدل می‌توان بیان کرد، ازآنجاکه انسان‌های برون‌گرا به عواطف و احساسات خود و دیگران زیاد توجه می‌کنند، هنگام بروز مشکلات، سبک مقابله‌ای هیجان‌مدار به‌کار می‌برند (۱۹)؛ بنابراین گمان می‌رود مطابق با احساسات و هیجاناتی که ازسمت خود و دیگران دریافت می‌کنند، در برخورد با هر مشکل به‌شکلی عمل می‌کنند و راهبردهای شناختی برای نظم‌بخشی هیجان را به‌کار نمی‌برند (۱۶). ازسویی افراد دارای ویژگی انعطاف‌پذیری به‌صورت مثبتی ساختار فکری خود را متناسب با محیط تنظیم و تغییر می‌دهند و موقعیت پرتنش و استرس‌زا را با پذیرش و تحمل پشت سر می‌گذارند نه با سرکوبی (۱۶)؛ لذا افراد با ویژگی انعطاف‌پذیری هنگام مواجهه با مسائل از توانایی ایجاد چندین راه‌حل جایگزین برای موقعیت‌های سخت برخوردار هستند و تحمل و انعطاف‌پذیری بیشتری درقبال تعارضات و امور مبهم دارند؛ لذا این افراد، تجربه‌های زیادی کسب کرده‌اند، آزمون و خطای زیادی پشت سر نهاده‌اند و توانایی خطرکردن دارند؛ ازاین‌رو عملکرد آن‌ها به‌صورت سرسختانه یا جز آن پیش‌بینی‌شدنی نیست (۱۲) و سرسختی روان‌شناختی نمی‌تواند رابطهٔ انعطاف‌پذیری و نظم‌بخشی هیجان را واسطه‌گری کند.

پژوهش حاضر با محدودیت‌های روبه‌رو بود؛ در این پژوهش بررسی تفاوت‌های جنسیتی در بین شرکت‌کنندگان انجام نشد که باتوجه به متغیرهای مطالعه‌شده و شرایط فرهنگی ممکن است در آن‌ها تفاوت آماری وجود داشته باشد. امکان‌نداشتن برای کنترل وضعیت اقتصادی‌اجتماعی شرکت‌کنندگان در پژوهش نیز از محدودیت‌های پژوهش حاضر بود. واضح است که تلاش درجهت رفع این محدودیت‌ها، پژوهش‌های آتی را از اعتبار بیشتری برخوردار خواهد کرد. پیشنهاد می‌شود درمانگران حوزهٔ سلامت درجهت غنی‌سازی فرمول‌بندی تشخیصی خود در شرایط تنظیم هیجان بیماران اضطرابی به یافته‌های این پژوهش و بحث سرسختی روان‌شناختی و ویژگی‌های شخصیتی توجه داشته باشند.

۵ نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف تدوین مدل ساختاری رابطهٔ ویژگی‌های شخصیت با نظم‌بخشی هیجانی با نقش میانجی سرسختی روان‌شناختی انجام شد. نتایج نشان داد، سرسختی روان‌شناختی توانسته است در رابطهٔ ویژگی‌های شخصیتی و نظم‌بخشی هیجانی

[1]. Sociability

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-09-12]

نقش میانجیگرانه داشته باشد.

۶ تشکر و قدردانی

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند از همهٔ شرکت‌کنندگان در پژوهش و مدیران محترم مراکز مشاوره و روان‌شناسی و سایر استادان و دوستانی که یاریگر آن‌ها در پژوهش بودند، تشکر و قدردانی کنند.

۷ بیانیه‌ها

تأییدیهٔ اخلاقی و رضایت‌نامه از شرکت‌کنندگان

این مقاله برگرفته از رسالهٔ دکترای دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت است. از شرکت‌کننده‌های پژوهش حاضر دست‌نوشته‌ای شامل بیانیه‌ای دربارهٔ تأیید و رضایت اخلاقی دریافت شد.

رضایت برای انتشار

این امر غیرقابل اجرا است.

دردسترس‌بودن داده‌ها و مواد

داده‌های پشتیبان نتایج گزارش‌شده در مقاله که در طول مطالعه تحلیل شدند، به‌صورت فایل ورودی داده در نزد نویسندهٔ مسئول خواهد بود.

تضاد منافع

برای نویسندگان مقاله هیچ‌گونه تضاد یا تعارض منافعی وجود ندارد.

منابع مالی

اعتبار برای مطالعهٔ گزارش‌شده از منابع شخصی تأمین شده است.

مشارکت نویسندگان

نویسندهٔ اول، استاد راهنما و نویسندهٔ مسئول مقاله و نویسندهٔ دوم مسئول جمع‌آوری داده‌ها و طراح و ایده‌پرداز طرح بود. نویسندهٔ سوم به‌عنوان استاد مشاور در مقاله نقش داشت. همهٔ نویسندگان مقاله را خواندند و تأیید کردند.

References

1. Chorpita BF, Barlow DH. The development of anxiety: the role of control in the early environment. In: Barlow DH; editor. The neurotic paradox; progress in understanding and treating anxiety and related disorders, volume 2. New York: Routledge; 2016.
2. Sapra A, Bhandari P, Sharma S, Chanpura T, Lopp L. Using generalized anxiety disorder-2 (GAD-2) and GAD-7 in a primary care setting. Cureus. 2020. https://doi.org/10.7759/cureus.8224
3. Crocq MA. The history of generalized anxiety disorder as a diagnostic category. Dialogues in Clinical Neuroscience. 2017;19(2):107–16. https://doi.org/10.31887/DCNS.2017.19.2/macrocq
4. Clark DA, Beck AT. Cognitive therapy of anxiety disorders: science and practice. Paperback ed. New York, NY: Guilford Press; 2011.
5. Carr A, McNulty M. The handbook of adult clinical psychology: an evidence based practice approach. New York: Routledge; 2016.
6. Dugas MJ, Robichaud M. Practical clinical guidebooks series. In: Dugas MJ, Robichaud M; editors. Cognitive-Behavioral treatment for generalized anxiety disorder: from science to practice. Routledge; 2007.
7. Wirtz CM, Hofmann SG, Riper H, Berking M. Emotion regulation predicts anxiety over a five-year interval: a cross-lagged panel analysis. Depress Anxiety. 2014;31(1):87–95. https://doi.org/10.1002/da.22198
8. Gross JJ. Handbook of emotion regulation. Guilford Press; 2013.
9. Lotfi M, Amin M, Shiasy Y. Comparing interpersonal and intrapersonal emotion regulation models in explaining depression and anxiety symptoms in college students. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 2021;27(3):288–301. [Persian] http://dx.doi.org/10.32598/ijpcp.27.2.2359.2
10. Duch-Ceballos C, Oliver Pece J, Skowron E. Differentiation of self and its relationship with emotional self-regulation and anxiety in a Spanish sample. Am J Fam Ther. 2021;49(5):517–33. https://doi.org/10.1080/01926187.2020.1841039
11. Hughes DJ, Kratsiotis IK, Niven K, Holman D. Personality traits and emotion regulation: a targeted review and recommendations. Emotion. 2020;20(1):63–7. https://doi.org/10.1037/emo0000644
12. Yang J, Mao Y, Niu Y, Wei D, Wang X, Qiu J. Individual differences in neuroticism personality trait in emotion regulation. J Affect Disord. 2020;265:468–74.. https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.01.086
13. Puyané M, Subirà S, Torres A, Roca A, Garcia-Esteve L, Gelabert E. Personality traits as a risk factor for postpartum depression: a systematic review and meta-analysis. J Affect Disord. 2022;298:577–89. https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.11.010
14. Barańczuk U. The five factor model of personality and emotion regulation: a meta-analysis. Pers Individ Dif. 2019;139:217–27. https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.11.025
15. Lotfi M, Amini M. The role of temperament and character of personality in predicting emotion regulation in patients with emotional disorders. *Journal of Military Medicine*. 2022;21(5):490–8. [Persian] https://militarymedj.bmsu.ac.ir/article_1000849.html?lang=en
16. Abdi H, Khodaparast S, Bakhshalipour V, Naghibi SH. Emotion regulation strategies and mental toughness and anger control: during the covid-19 prevalence. Journal of Islamic Studies in The Field of Health. 2021;4(4):39–52. [Persian]
17. Kobasa SC. Stressful life events, personality, and health: an inquiry into hardiness. J Pers Soc Psychol. 1979;37(1):1–11. https://doi.org/10.1037/0022-3514.37.1.1

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-09-12]

18. Dursun P, Alyagut P, Yılmaz I. Meaning in life, psychological hardiness and death anxiety: individuals with or without generalized anxiety disorder (GAD). Curr Psychol. 2022;41(6):3299–317. https://doi.org/10.1007/s12144-021-02695-3
19. Sadeghifard M, Sadat Seif F, Asgharnejad F. The Relationship between emotion regulation strategies and life expectancy and resilience in the mothers of children with intellectual disability. Middle Eastern Journal of Disability Studies. 2021;11:109. [Persian] http://jdisabilstud.org/article-1-1816-en.html
20. Fayombo G. The relationship between personality traits and psychological resilience among the Caribbean adolescents. Int J Psychol Stud. 2010;2(2):105.
21. Kline RB. Principles and practice of structural equation modeling. 4th edition. New York, NY: Guilford; 2016.
22. Costa PT, McCrae RR. Normal personality assessment in clinical practice: The NEO Personality Inventory. Psychol Assess. 1992;4(1):5–13. https://doi.org/10.1037/1040-3590.4.1.5
23. Garrusi Farshi M. *Standardization of the New Neo-personality Test (NEO) and analytical investigation of its characteristics and factor structure among students [PhD dissertation]*. [Tehran, Iran]: Tarbiat Modarres University, Faculty of Psychology; 2001. [Persian]
24. Gross JJ, John OP. Individual differences in two emotion regulation processes: Implications for affect, relationships, and well-being. J Pers Soc Psychol. 2003;85(2):348–62. https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.2.348
25. Besharat M, Bazzazian S. Examining the psychometric characteristics of the emotion regulation questionnaire in a sample of Iranian society. Advances in Nursing and Midwifery. 2014;24(84):61–70. [Persian]
26. Elhampour F, Ganji H. Investigate reliability and validity hardiness psychological scale. Journal of Psychometry. 2018;7(25):117–32. [Persian] https://jpsy.roudehen.iau.ir/article_1499.html?lang=en
27. Habibi A, Kolahi B. Structural equation modeling and factor analysis (practical training of LISREL software). Tehran: University Jihad Pub; 2022. [Persian]

[Downloaded from jdisabilstud.org on 2026-09-12]